

Česko jako cíl přeshraniční reprodukční péče

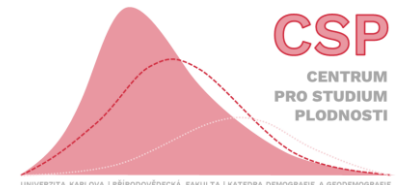
Sekce: Demografické souvislosti asistované reprodukce v Česku
Projekt GAČR č. 21-31691S

Jiřina Kocourková, Adéla Volejníková, Anna Šťastná

52. konference ČDS, 24.-26.5.2023 Hradec Králové

PŘÍRODOVĚDECKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

Definice (ESHRE 2008): přeshraniční reprodukční péče „Cross-border reproductive care“ (CBRC) = jev, kdy neplodné pacientky cestují do jiných zemí za účelem reprodukční léčby
Směrnice EU 2011/24 – stanovuje základní pravidla pro CBRC v EU

Motivace:

- Analyzovat vliv užívání ART na trendy plodnosti v Česku je obtížné, když **25 - 50 % všech ART cyklů** v Česku je provedeno cizinkám (Kocourková et al. 2019)
- Reprodukční turistika nabývá na významu, ale o jeho rozsahu se moc neví (Salama et al. 2018)

Background:

Odklad plodnosti – důležitý faktor, který stojí za CBRC (Salama et al. 2018)

Důvody (Pennings et al. 2008, Shenfield et al. 2011): 1) **nedostupnost** metody AR - zejména pokud jde o reprodukci prostřednictvím třetí strany jako **dárcovství oocytů**, nebo není dostupná pro určité skupiny – **věk, rodinný stav, sexuální orientace**; (2) vysoké náklady; (3) kvalita a výsledky péče; (4) dlouhá čekací doba; (5) veřejné mínění, stigma.

Push and pull factors (Jacobson 2020) – jak přilákat zahraniční pacienty - najímáním rodilých koordinátorů, vicejazyčné materiály kliniky, reklama; turistická atraktivita místa, doporučení, kulturní a geografická blízkost

Cílové země pro CBRC (Salama 2018) jsou známy vysokou mírou úspěšnosti ART, nižší regulací a liberální legislativou týkající se dárcovství gamet, anonymním dárcovstvím, dostupnými cenami:

Dánsko – dárcovství spermií

Španělsko, Česko - dárcovství oocytů

Belgie – dárcovství embryí

Cíl a výzkumné otázky

- Proč se Česko stalo atraktivní destinací pro přeshraniční reprodukční péči?
 - za **jakými metodami** a proč k nám cizinky jezdí
- Identifikovat zdrojové země.
 - zda platí, že největší počty cizinek přijíždějí do Česka za ART z **Německa, Velké Británie, Francie, Itálie a Švédska** (Shenfield et al. 2010)
- Jak se liší struktura žen z Česka (**tuzemky**) a žen, které do Česka přijíždějí (**reprodukční turistky**) v užívání ART
 - z hlediska věku, metody ART, počtu transferovaných embryí, úspěšnosti

Asistovaná reprodukce – dostupnost a legislativa

- První klinika byla v Česku založená v roce 1995 (nyní 43 klinik).
- 1997 – zákon o hrazení nákladů ART v rámci zdravotního pojištění: **max 3 cykly do věku 39 let**, není věkový limit pro dostupnost
- 2012 – **navýšení na 4 cykly do věku 39 let** za předpokladu, že v prvních 2 cyklech je zavedeno pouze 1 embryo, nově zaveden věkový limit dostupnosti do **50 let**
- 2017? - Nesrovnalost v uznání věkového limitu pro úhradu nákladů (**přesný věk 39 let nebo 39 let +365dní**) – návrh na sjednocení do věku 40 let ale neprošel
- 2022 - **zvýšení věkového limitu žen na 40 let**

Žena žádající o ART **musí mít souhlas partnera**

Zdravotní pojišťovny ale **nehradí všechny náklady.**

Jeden cyklus stojí v průměru 2500 EUR a obvykle **1/3 nákladů je hrazena pacientkou** (léky, některé metody)

Data

Přímé spolehlivé údaje o rozsahu fenoménu CBRC nejsou k dispozici.

1. Data o cykles AR:

- ESHRE European IVF Monitoring Programme (Wyns et al. 2022): publikuje data o cykles AR v evropských zemích, 2018
- ÚZIS: Národní registr reprodukčního zdraví - Modul asistované reprodukce:
 - **Publikuje agregovaná data o cyklech AR v Česku** podle země současného pobytu ženy – Česko, mimo Česko v letech 2010-2020
 - **Individuální data o cyklech AR v Česku** za období 2016-2020:
 - **IVF/ICSI** (in vitro fertilization), **KET** (kryoembryotransfer), **ED** (egg donation), **OoR** (Oocyte Receipt), **EmR** (Embryo Receipt), **FREEZ** (freez all oocytes or embryos)

Definice „reprodukční turistiky“ v datech za Česko:

- **Cizinky** – pokud země současného pobytu ženy není v Česku (dle publikovaných dat ÚZIS není specifikovaná země (lze označit jako „Češky“ a „cizinky“))
- **Reprodukční turistiky** – přesnější definice = „nejsou pojištěny v Česku“ a „nežijí v Česku“ a „nemají české občanství“

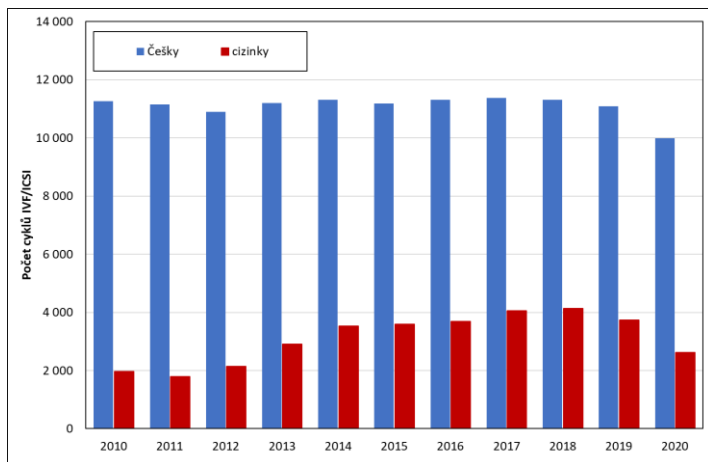
2. Data o legislativě, regulaci a hrazení nákladů spojených s ART:

Calhaz-Jorge et al. 2020: Survey on ART and IUI: legislation, regulation, funding and registries in European countries: *Human Reproduction Open*. 2020(1), 1-15.

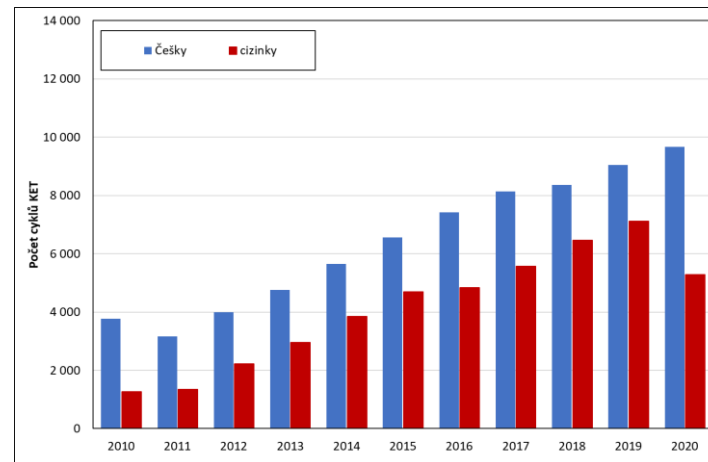

Vývoj počtu cyklů AR v Česku dle „země současného pobytu ženy“ Češky a cizinky v letech 2010-2020

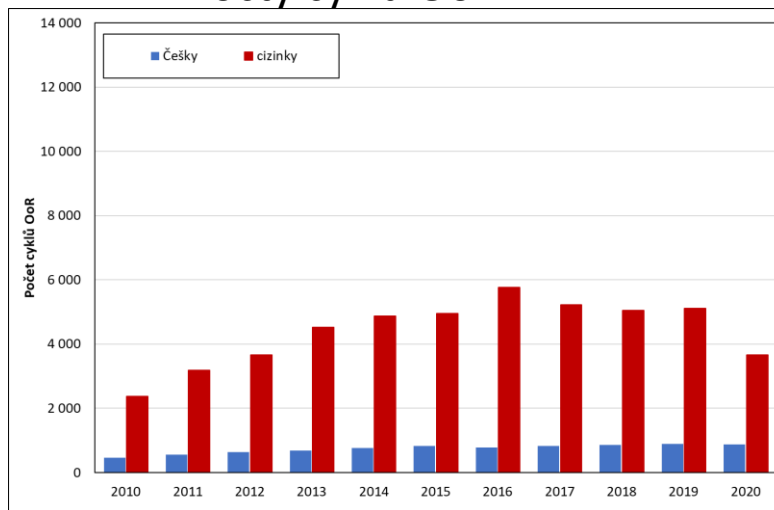
Počty cyklů IVF/ICSI

Počty cyklů KET

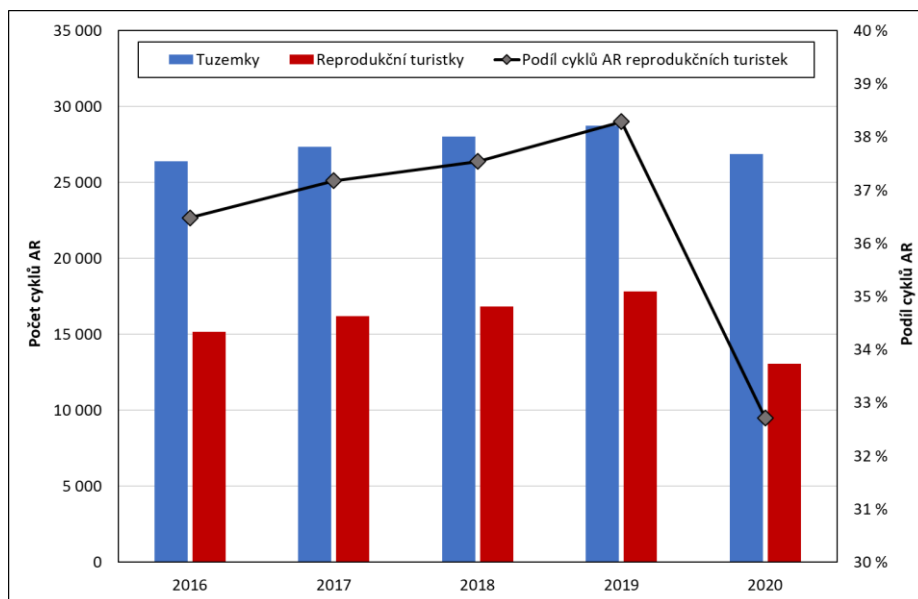
Počty cyklů OoR

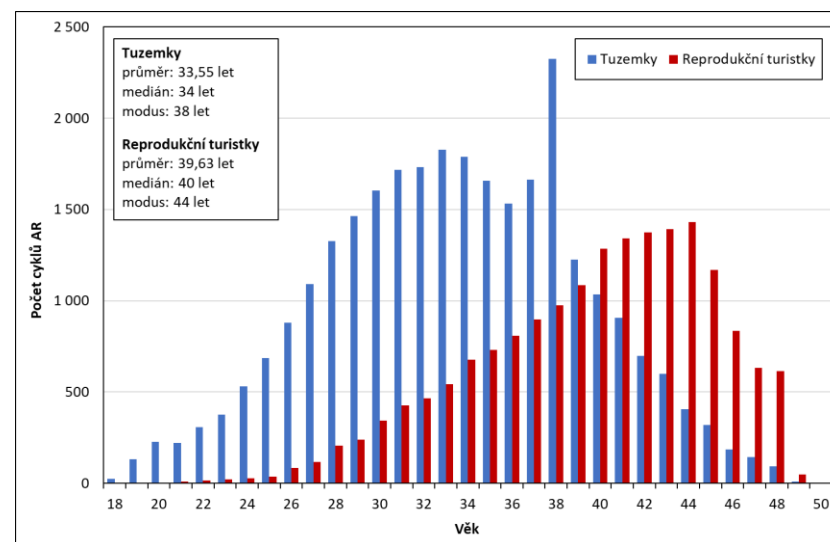
Analýza počtu a struktury všech cyklů AR v Česku dle rozlišení na Tuzemky a Reprodukční turistky

Vývoj počtu a podílu cyklů AR reprodukčních turistek, 2016-2020

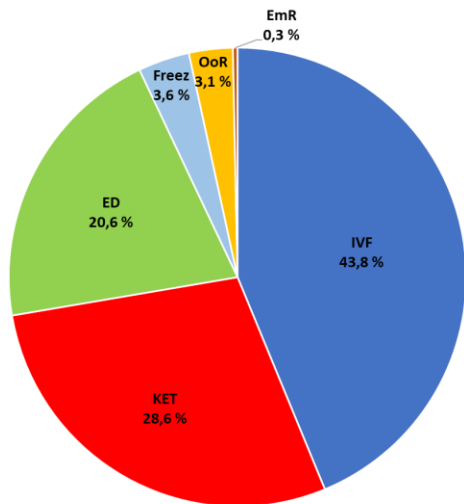

Věková struktura žen v roce 2019, tuzemky a reprodukční turistky, všechny cykly AR

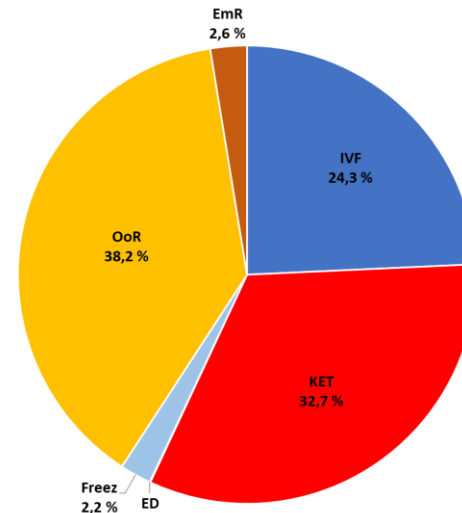
Struktura cyklů AR v Česku dle metod, srovnání roku 2016 a 2019

Tuzemky

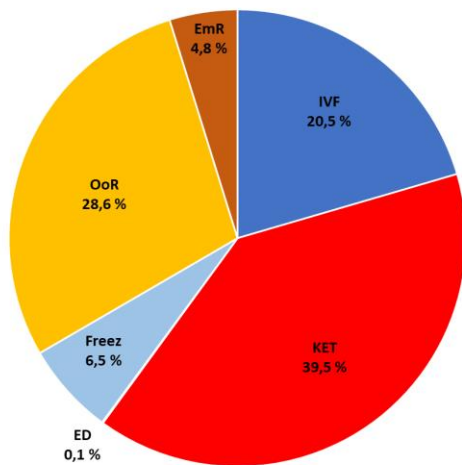
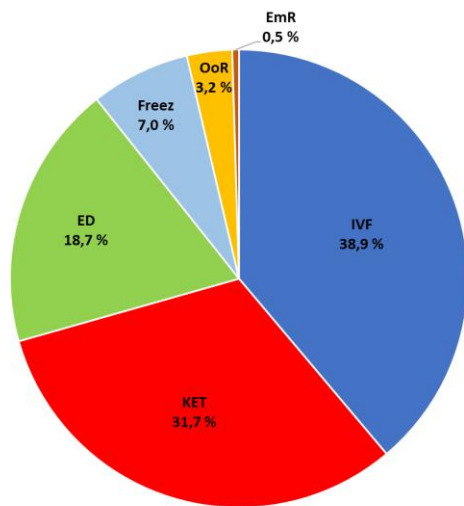

2016

Reprodukční turistky

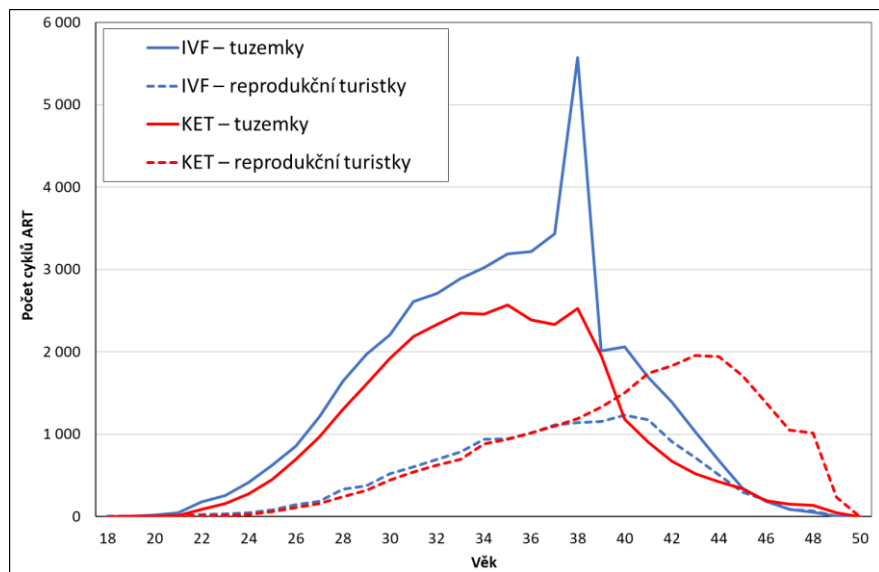
2019

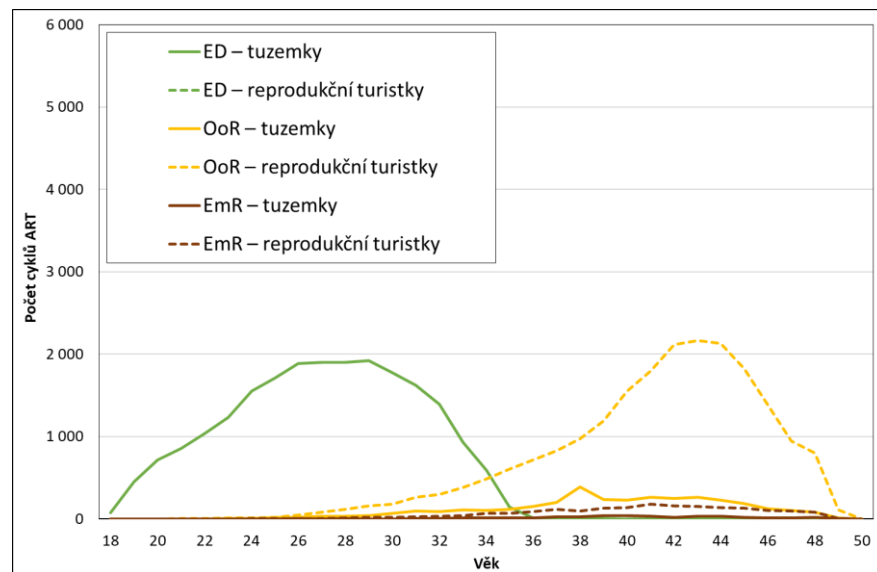
Věková struktura žen dle metod ART za roky 2016-2019, Tuzemky a Reprodukční turistiky

IVF and KET

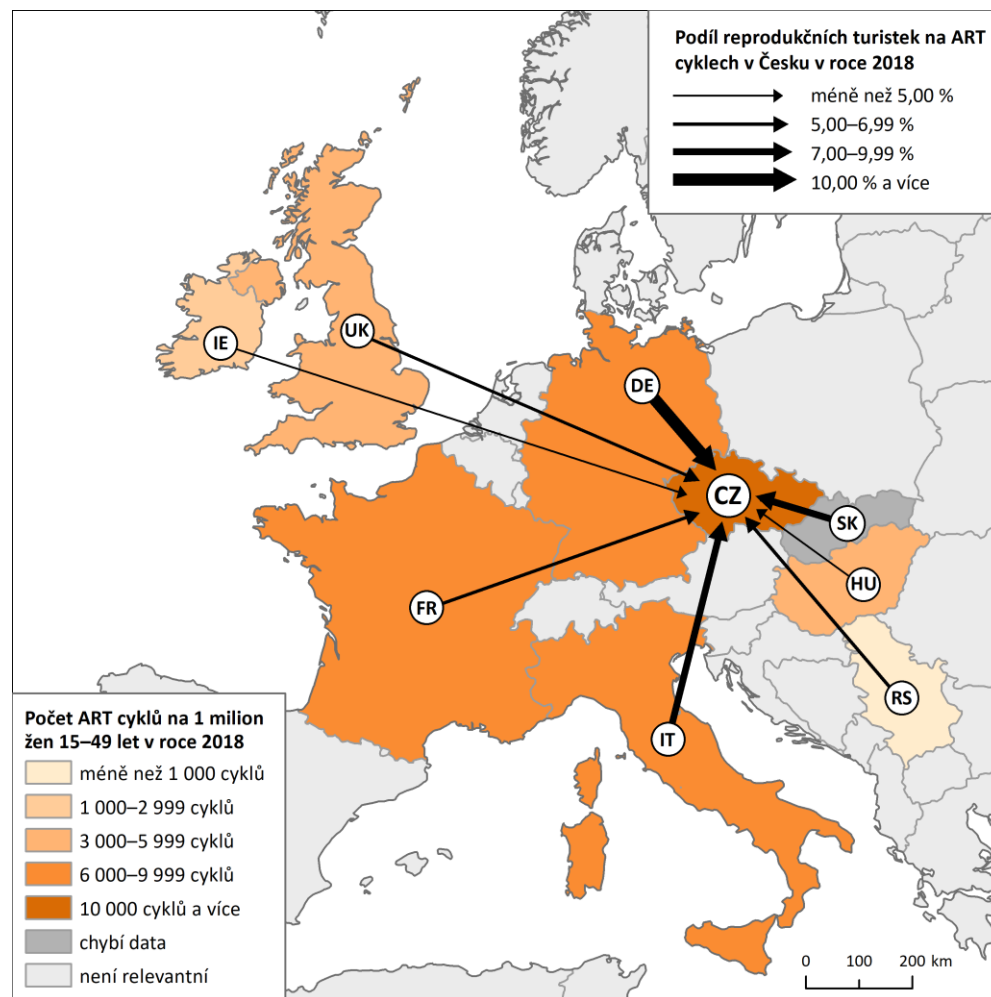
ED, OoR a EmR

Reprodukční turistika do Česka z 8 zemí, které tvoří 75% celého objemu

Pořadí zemí v roce 2019 dle nejvyššího podílu na reprodukční turistice do Česka

Pořadí	Země	Podíl
1.	Německo	29,09 %
2.	Itálie	8,71 %
3.	Slovensko	7,85 %
4.	Velká Británie	7,00 %
5.	Francie	6,81 %
6.	Maďarsko	5,60 %
7.	Srbsko	5,39 %
8.	Irsko	4,55 %

Legislativa – povolené metody

Povolené metody ART	Česko	Německo	Itálie	Velká Británie	Francie	Irsko	Slovensko	Maďarsko	Srbsko
IVF/ICSI	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
s darovaným spermatem	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
s darovanými oocyty	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
s darovanými gametami	ANO	NE	ANO	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	NE
s darovanými embryi	ANO	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
KET	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Darování spermií	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Darování oocytů	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Darování embryí	ANO	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO

Legislativa – přístup k ART

Přístup k ART	Česko	Německo	Itálie	Velká Británie	Francie	Irsko	Slovensko	Maďarsko	Srbsko
Heterosexuální páry	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Single ženy	NE	ANO	NE	ANO	NE*	ANO	NE	ANO	ANO**
Lesbické páry	NE	ANO	NE	ANO	NE*	ANO	NE	NE	NE
Gay páry	NE	NE	NE	ANO	NE	NE	NE	NE	NE
Věkové omezení pro ženy	18–49	/	<46	/	***	/	18–50	18–49	/

Pozn.: údaje platné k roku 2019; *od roku 2021 je ve Francii platný Bioetický zákon, jenž povoluje ART také single ženám a lesbickým párům; **neplatí v případě IVF/ICSI s darovanými oocyty; ***dle rozhodnutí multidisciplinárních pracovních center

Legislativa - úhrada

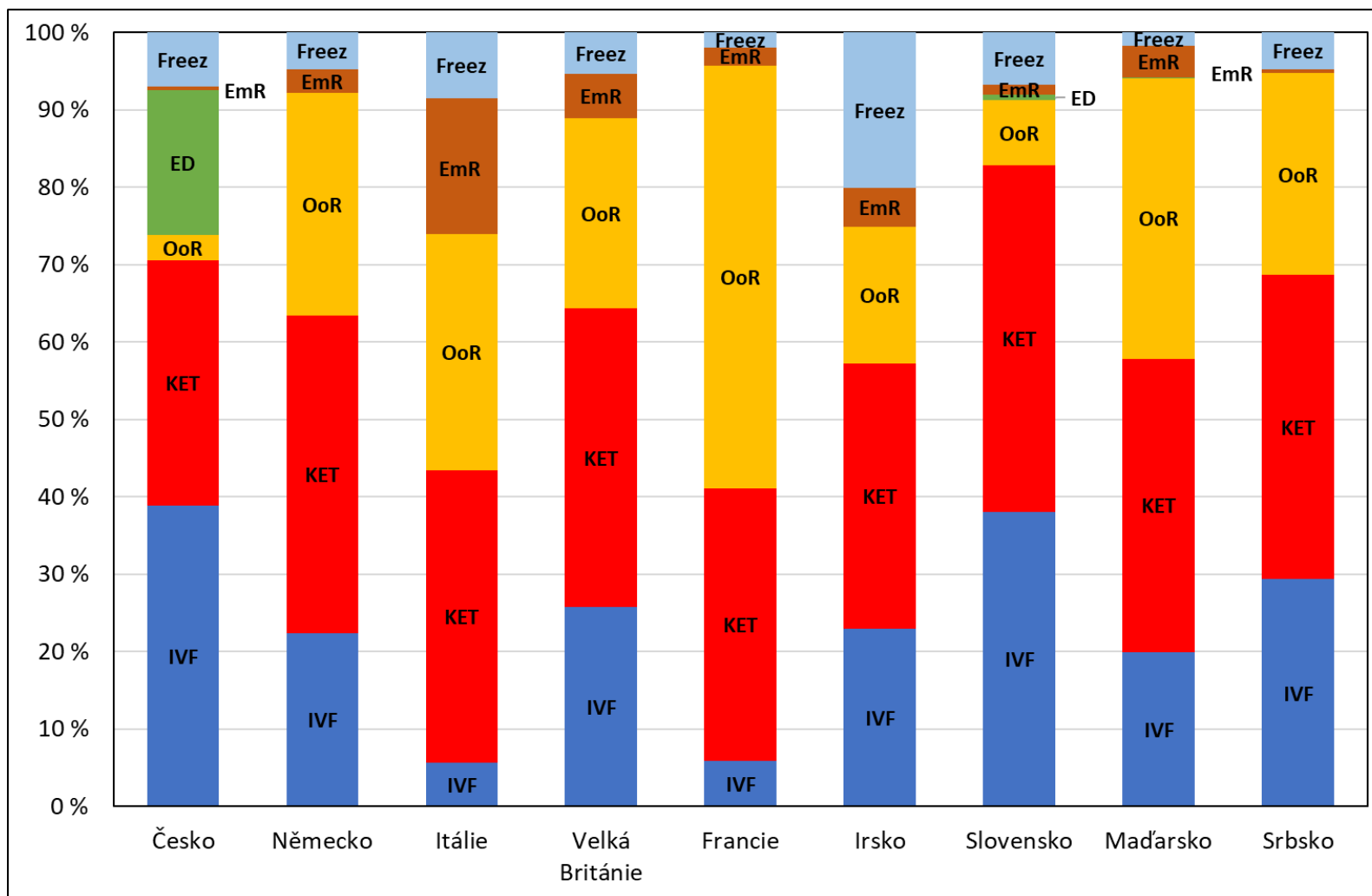
Veřejné financování ART	Česko	Německo	Itálie	Velká Británie	Francie	Irsko	Slovensko	Maďarsko	Srbsko
Hradí se všechny metody ART?	NE	ANO	ANO	NE	ANO	/	NE	ANO	ANO
Maximální počet financovaných cyklů ART	3*	3	3	**	4	/	3	5	3
Věkové omezení pro ženy	<39*	<39	<46	**	<43	/	žádné	<45	<42
Hradí si pacienti dodatečnou zdravotní péči?	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	/	ANO	ANO	ANO
Cena IVF cyklu pro samoplátce (v eurech)	2600	3500	5500	5000	4200	5200	2300	3300	2700

Pozn.: uvedené ceny jsou pouze orientační a platné k roku 2022; *pokud byl v prvních dvou cyklech proveden eSET, pak jsou hrazeny 4 cykly;

platné k roku 2019, v roce 2022 byl věková hranice zvýšena do 40 let; *dle rozhodnutí NICE

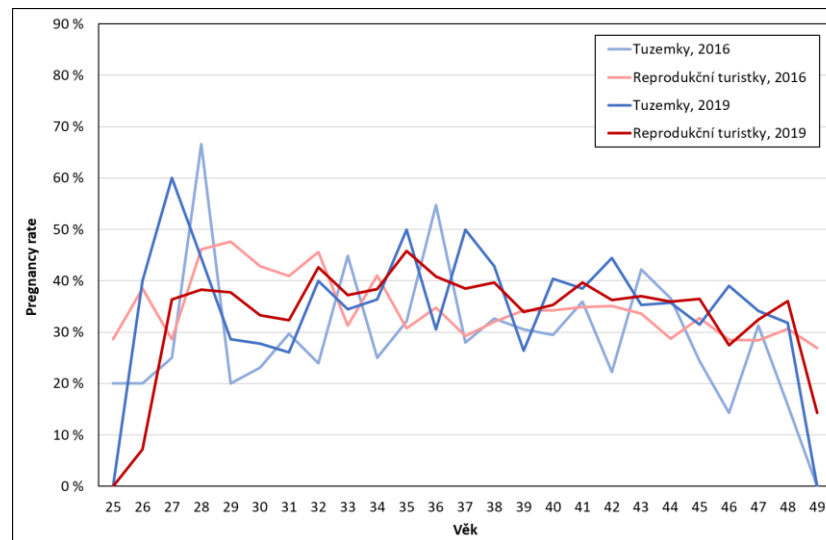

Struktura cyklů AR v Česku dle metod v roce 2019: Tuzemky a Reprodukční turistiky z 8 zemí

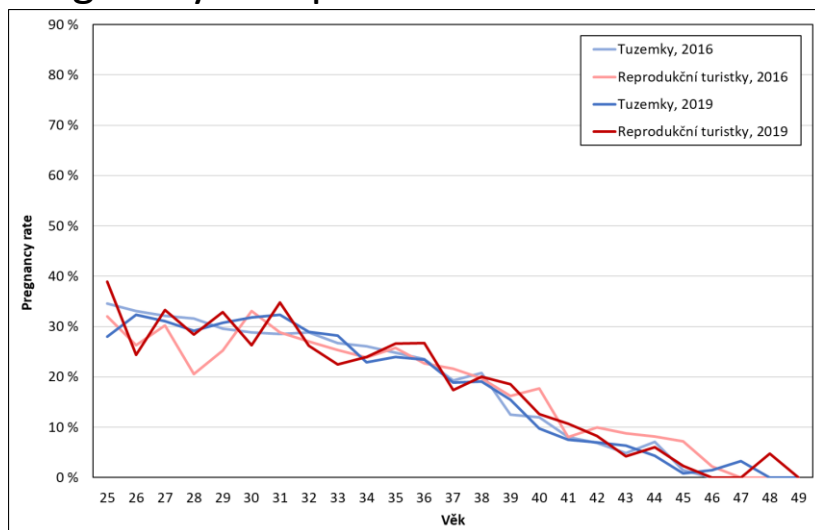

Pregnancy rate na embryotransfer
 = počet žen s klinicky prokazatelnou graviditou / počet žen, kterým byl proveden embryotransfer

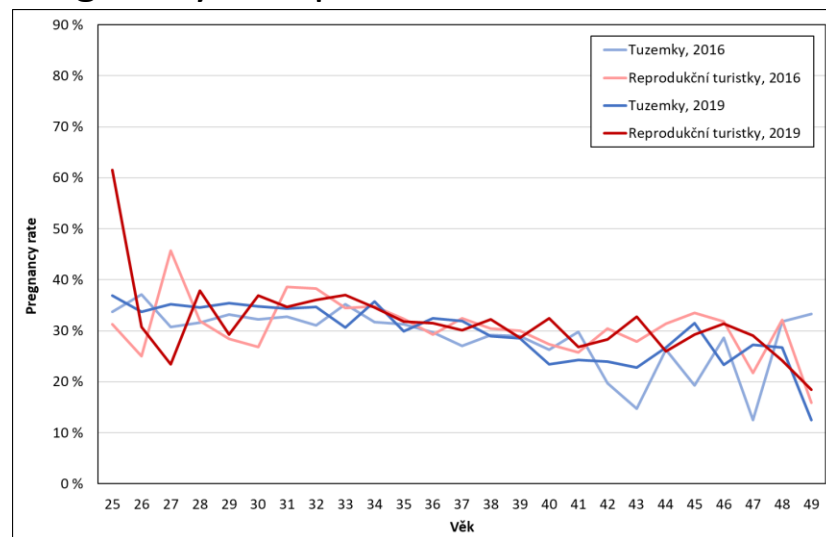
Pregnancy rate po OoR

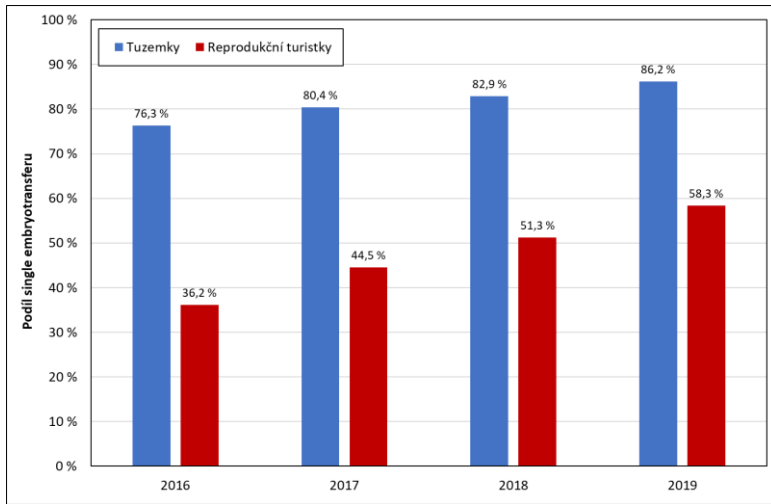
Pregnancy rate po IVF

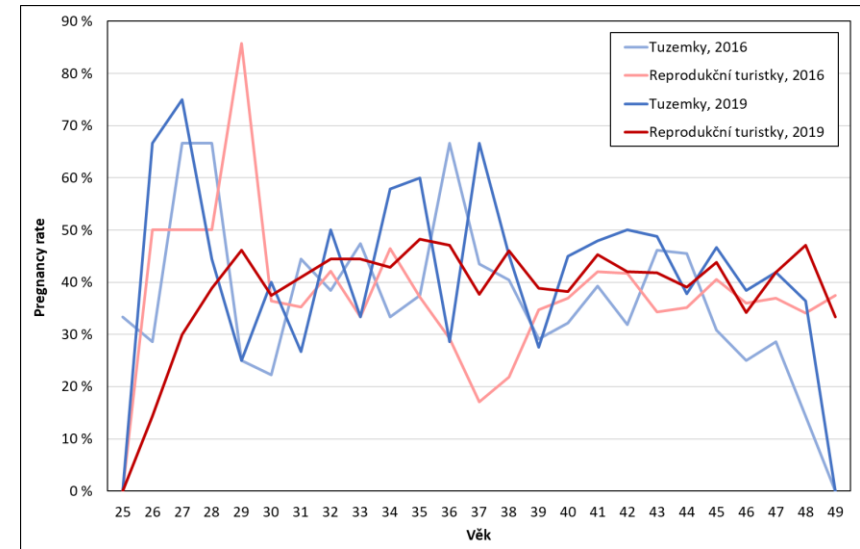
Pregnancy rate po KET

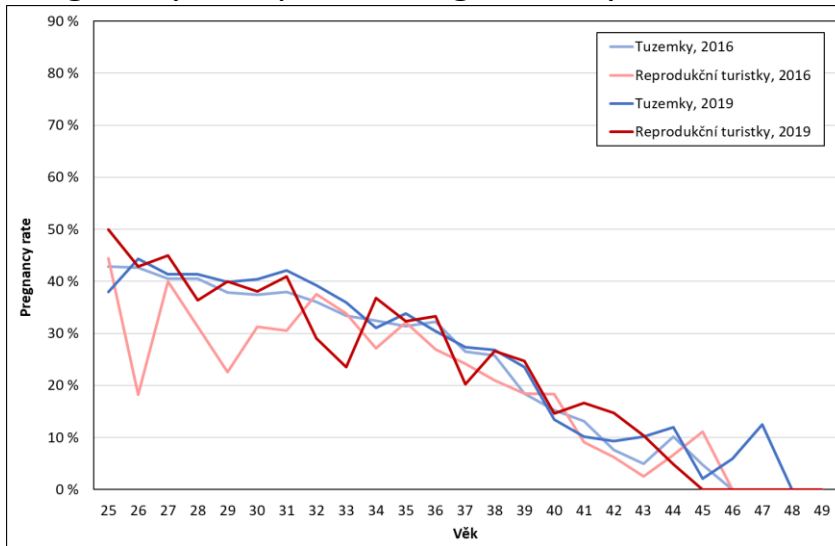
Vývoj podílu single embryotransferů, 2016-2019

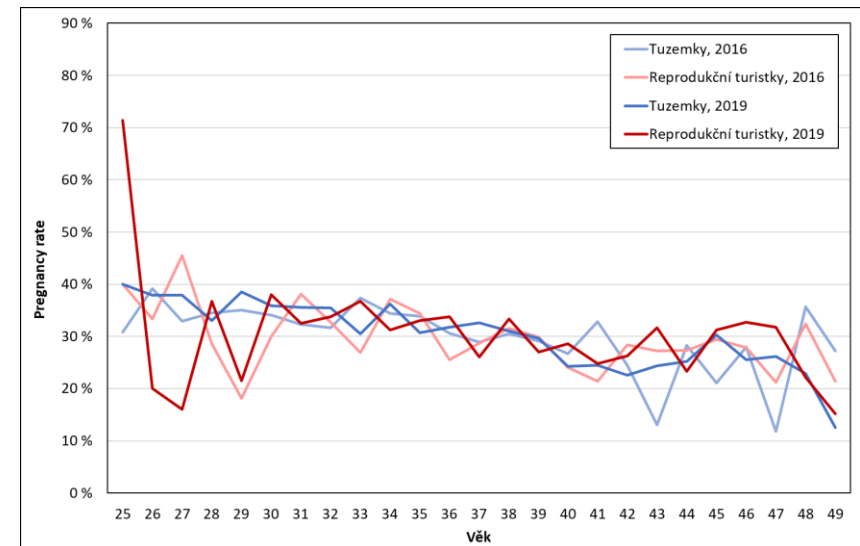
Pregnancy rate po OoR, single embryotransfer

Pregnancy rate po IVF, single embryotransfer

Pregnancy rate po KET, single embryotransfer

Pregnancy rate (šance na otěhotnění) -Výstup z logistické regrese, roky 2016-2019

Proměnná	odhad poměru šancí	p-hodnota
Věk	0,962	<0,0001
Počet transferovaných embryí	1,283	<0,0001
Byla žena již těhotná?		
Ano (ref.)	1	
Ne	1,02	0,0071
Původ ženy		
Reprodukční turistka (ref.)	1	
Tuzemka	0,950	0,0058
Metoda ART		
IVF (ref.)	1	
KET	0,873	<0,0001
OoR	1,527	<0,0001
EmR	1,078	0,1443
Interakce původu ženy a metody ART		
Tuzemka*IVF (ref.)	1	
Tuzemka*KET	0,957	0,0310
Tuzemka*OoR	1,022	0,3792
Tuzemka*EmR	0,924	0,1262

Shrnutí

Trendy v užívání ART v Česku **jsou významně ovlivněny CBRC**, protože nárůst užívání ART do roku 2019 byl výsledkem jak rostoucího užívání ART Češkami (tuzemkami), tak reprodukčními turistkami. Podíl reprodukčních turistek dosáhl nejvyšší hodnoty **38% v roce 2019** a v roce 2020 klesl na 33 % v roce 2020 v důsledku cestovních omezení souvisejících s pandemií Covid-19.

Reprodukční turistky jsou výrazně starší než Češky (tuzemky) a využívají jiné metody (KET a OoR), zatímco Češky dominantně podstupují IVF/ICSI, KET a ED.

Nejvyšší podíl reprodukčních turistek, které v Česku vyhledávají ART léčbu, pochází z **Německa (30 %)**, Itálie (9 %), Slovenska (8%), Francie (7 %) a Velké Británie (7 %). Faktory specifické pro jednotlivé země, kvůli nimž ženy cestují do Česka, aby podstoupily ART, jsou **zákaz darování oocytů (Německo)**, zákaz darování embryí (Itálie), nedostatek dárců kvůli zákazu anonymity (Velká Británie), vysoké náklady (Itálie, Francie, Spojené království).

Česko je hlavní cílovou zemí pro CBRC především díky **liberální legislativě, dostupnosti vhodných dárcyň a zajištění anonymity**, vysoké kvalitě a bezpečnosti poskytované léčby a nižším nákladům na ART.

